

KLIC TRIGLAVA

V današnji številki:
SLOVENCİ V "OSMINI"

345

FEBRUAR 1968

Pisma uredniku

DACHAUSKI EPILOG & BORČEVSKI PROTEST

G. urednik! Na pavšalni protest ZDSPB TABOR glede mojega 'Dachauskega epiloga' (KT 337) bi želel, da vodstvo zveze pove, kaj smatra v epilogu za neutemeljeno in kaj za domobranceljivo, da bi mogel "neutemeljene" navedbe - utemeljiti. Epilog je bil pisan v zgošče nem slogu, da bi mogel dobo okupacije zajeti in prikazati v enem samem članku, kot dopolnilo orisa, kaj se je dogajalo v Dachauu. Zato v njem ni ne imen in ne podrobnih opisov posameznih, za to nesrečno dobo značilnih dogodkov. Osebnostno ne vidim v epilogu prav nič neutemeljenega, ker so v njem zajeti le dandanes že splošno znani dogodki in zadeve. Večino njih je lahko potrditi z obstoječimi, medvojno dobo obravnavajočimi spisi, nekatere pa z že objavljenimi in še ne objavljenimi dokumenti in fotografijami.

Z ozirom na to, da sem do svoje aretacije na Vidov dan 1944 odnose med vodilnimi funkcionarji domobranskega štaba in hotenja večine onih aktivnih oficirjev, ki so vstopili v domobranstvo vsaj tako dobro, če ne bolje poznal kot pa jih dandanes pozna celokupni odbor ZDSPB Tabor, sem v vseh svojih spisih, kjerkoli ti zadevajo med vojno dobo, potegnil debelo črto ločnico med domobranci in Bleiweisovo. Ta ločnica ima svojo globoko utemeljitev v tem, da je večina aktivnih in nekoliko rezervnih oficirjev iz domobranstva, ki so bili tajno povezani s poveljnikom JVvD, smatralo domobranstvo za nujno zlo (ne za ideal!), to je za sredstvo potem katerega se lahko zbere in izvežba moštvo, dobita orožje in oprema, da bi se potem v pravem trenutku udarilo po okupatorju, dočim se je Bleiweisova povezala na življenje in smrt z Nemci, se temu primerno obnašala in v njenem pronacističnem trobilu 'Slovenski dom' tudi tako pisala. Po dvajsetih letih ZDSPB Tabor v svojem glasilu posveča skoraj ves prostor pranju možgan slovenskih emigrantov, da je bilo samo to pravilno, pošteno, idealno in edinole dobro za slovenski narod, kar so počeli gospodje na Bleiweisovi. Samo oni in edino oni so in bodo služili za vzor slovenskemu narodu. Brez njih celo slovenskega naroda ne bi bilo več... (Čeprav bi ta živel prav tam, kjer dandanes živi in to najbrž z nekaj deset tisoči Slovencev več, da

se ti "genialni reševalci" sploh niso rodili!) Med gospodi, ki so na Bleiweisovi vedrili in oblačili v vladni palači in na policijski upravi, je precej pravnikov, ki bi jim pač moralo biti znano, kako je njihovo medvojno početje bilo definirano v jugoslovanskem vojaškem in v splošnem kazenskem zakoniku in kakšne pravne sankcije so zanj bile predvidene. Zato mi o tem ni treba izgubljalati besed. Ker so pa nekateri silno kratkega spomina, bi jih opomnil le na to, da če jim gaulajter Rainer z onim "šcepcom oblasti" ni tudi dal možnosti, da bi prestopnike proti njihovim nazorom (za kakršnokoli zakonodajo v pokrajini takrat ni bilo kompetentnega foruma) mogli soditi in jih zapirati doma, je bilo pošiljanje nasprotnikov hlapčevanja nacistom v Dachau, Auschwitz Ravensbrück in ostala nacistična uničevalna taborišča - ogaben zločin. Zločin po starih, sedanjih in bodočih jugoslovanskih zakonih. Zločin tudi po zakonih vsake slovenske države, ki bo temeljila na demokratičnih načelih in ne bo v njej le rdeči totalitarizem zamenjan s črnim.

Mnenja sem, da je z načinom pisanja zvezinega glasila - to je naravnost malikovalskim poveljevanjem Bleiweisove, odbor ZDSPB Tabor prekorajčil delokrog, ki je predviden v zvezinih pravilih in se oddaljil od načel, ki so borce vodila pri ustanovitvi njihove organizacije. Razmišljanje o tem pa je stvar članstva ZDSPB Tabor in ne moje, ker nisem bil nikdar član organizacij slovenskih protikomunističnih borcev. Pripomnil pa bi, da po Hitlerjevem autobahnu ne vodi - slovenska pot in z njega tudi ni - smeri v slovensko državo, kaj šele v jugoslovansko...

ANDREJ M. GLUŠIČ

KRONIKA

Iz goriškega občinskega odbora je izstopil Dr A. Sfiligoj, ki je prepričan, da bo mogel kot samo občinski svetnik bolje braniti slovenske koristi. ★ V pokoj je stopil Dr J. Tischler ravnatelj slov. gimnazije v Celovcu. ★ Koncem fbr. bo prevzel slov. župnijski v Vel. Britaniji Dr F. Bregant; prihaja iz Argentine, (roj. 1931, posvečen 1960). ★ Italijanski zastopnik v Evropskem svetu M. L. Daprigliano je izjavil da je Italija voljna dati nemški manjšini na J. Tirolskem enak položaj, kot ga je pripravljena dati Avstrija slovenski manjšini na Koroškem. ★ Zaradi jugosl. Macedonije so se posl. abšali odnosi med Jugoslavijo in Bolgarijo.

Lev Detela

IZKUŠNJE Z NEVIHTAMI

NA PRODAJ so pri Založbi Slovenske Pravde, 76 Graeme Road, Enfield, Middx. v Angliji, v Tržaški knjigarni v Trstu, Via S. Francesco 20, v Katoliški knjigarni v Gorici, Piazza Vittoria 11. Dalje: pri Mohorjevi družbi v Celovcu, Viktringer Ring 26, potem pri g. Humbertu Pribacu, P.O. Box 7, Kingston, A.C.T. 2604, Avstralija. Na prodaj so še pri g. Rudi Jurčecu, Ramon L. Falcon 4158, Buenos Aires (Argentina) in pri Slovenian National Federation of Canada, Toronto (Ont.), 646 Euclid Avenue.

CENA VEZANEMU IZVODU:
Avstrija Sch 40 Italija Lt 1000
Nemčija DM 6 Anglija 13/6
Amerika in ostali svet \$ 2.00

LONDON, 9. FEBRUARJA 1968.

LETO XXI. ŠTEV. 345.

Stopimo vendar korak naprej!

JANUARSKA molitvena osmina za krščansko edinost je doživela letos večji poudarek in močnejši odmev kot vsa prejšnja leta. V Angliji so gotovo dosegli višek, ko je westminstrski nadškof kardinal Heenan na stopnišču sanktuarija pozdravil anglikanskega primasa canterburyjskega nadškofa dr. Ramsaya in je nabito polna westminstrska katedrala s ploskanjem pozdravila poljub miru, ki sta si ga cerkvena kneza izmenjala. "Škof je pontifex - graditelj mostov. Nameravam graditi mostove, in eden od teh bo nad Temzo vezal Westminster z Lambethom, kjer prebiva moj dragi prijatelj." S temi besedami je pred petimi leti pričel svoje westminstrsko škofovanje nadškof Heenan - in ta isti program je ponovil letos 23. januarja, ko je pozdravil svojega dragega prijatelja iz Lambetha.

To je samo ena podrobnost iz letošnjih ekumenskih prireditev, ki bi mogle zajeti celo knjigo. Vse lepo in prav - toda kje ob vsem tem dogajanju v vesoljni Cerkvi stojimo mi - Slovenci? Kot smo od časa do časa poročali, je mogoče zaznati v domovini viden napredek v tej smeri in vse priznanje gre slovenski in jugoslovanski hierarhiji, ki je pokazala tolik smisel za klic časa in za njihovo poslanstvo gradnje mostov. Ne smemo pozabiti, da spričo masakrov pravoslavnega prebivalstva v Endehaziji med zadnjo vojno to ni bilo lahko, ker bi pravoslavna hierarhija kaj lahko reagirala negativno ali vsaj napak razumela katoliška prizadevanja. Značilno in hkrati hvalevredno je, da je predvsem mladi duhovniški rod razumel nalogo, pred katero stoji, in pokazal toliko smisla za ekumenizem.

Torej kje potem stojimo - Slovenci v svobodnem svetu? Gotovo so številni posamezniki na en ali drug način vključeni v ekumensko delo po lokalnih župnijah, kar je naravno in zdravo. Vendar pa, če že hoče emigracija odn. svobodno slovenstvo v vsakem oziru predstavljati nek faktor - kaj je potem to storilo za ekumensko stvar kot celota? Ali pa smo tako zelo preobloženi z drugimi problemi, da za ekumensko delo ni časa?

Izgovor take vrste, če obstoja, se ne zdi prepričljiv. Smatramo, da bi mogli nekaj več storiti kot pa smo. In če pobuda za to ne pride od strani pravoslavnih bratov, zakaj čakamo in ne pričnemo sami? Zdi se nam, da je bila v tem pogledu zamujena lepa priložnost, ko ni pred dobrima dvema letoma prišlo do vsaj čisto formalnega srečanja ljubljanskega nadškofa dr. Pogačnika s pravoslavnim e piskopom dr. Firmilijanom iz USA, ko sta se oba - če nas spomin ne vara - mu dila v Angliji. Ali pa bi do takega sestanka moglo priti kje drugje pozneje, ko je bila prilika za to. Ne gre toliko za neko bombastično potezo - gre za to, da se

tudi v zdomstvu prebije led, da se otaja hladna srca, dâ dober zgled in pokaže, kako je treba delati v bodoče.

Vsakega meseca julija prireja Apostolstvo sv. Cirila in Metoda, ki v Angliji združuje katoličane različnih narodnosti, svojo letno službo božjo v eni od londonskih katoliških cerkva. Zakaj ne bi prelomili letos s tradicijo in imeli službo božjo skupaj s pravoslavnimi v hramu sv. Save? Zakaj ne? Svet se ne bo podrl! Zakaj čakati na dogodke - zakaj ne korakati pred njimi in delati zgodovino? Kaj bomo debatirali v lastnih vrstah o ekumenizmu, ponavljali isto pesem o sv. Ciri-lu in Metodu iz leta v leto - storimo raje nekaj dramatičnega, velikega, ki bo z zlatimi črkami zapisano v zgodovini ekumenskega dela naših narodov. Zdaj smo v mesecu februarju; torej imamo dovolj časa, da do julija pripravimo zares ne-kaj velikega, kar bo dvignilo ekumenskega duha - pri katolikih in pravoslavnih, ki so ga tudi hudo potrebni.

Na nekem drugem mestu je kratko omenjeno 'Kraljestvo božje', ki po letu 1945 izhaja periodično v tujini. Kot je treba priznati izdajateljem njihovo prizadevanje, ljubezen in žrtve za stvar, se nam vendarle zdi, da je celotna zamisel avsolutno preozka. Dvomimo, da je v sedanji dobi mogoče napredovati, in še manj uspeti, s toliko mero apologetike. Zakaj ne razširiti osnovo časopisa, za-kaj ne k dialogu pritegniti tudi pravoslavne teologe in laike? Kaj vemo o pravo-slavnih problemih - in kaj oni vedo o naših? In vendar se moramo poznati, mo-ramo mnogo več vedeti drug o drugem, če naj drug drugega razumemo. Ni dovolj da se priložnostno srečata župnik in pop in celo izmenjata poljub miru.

Ko je bil pred dobrim letom dni imenovan vrhovni dušni pastir za slovenske izseljence, ki naj bi povezal delovanje vseh slovenskih duhovnikov, ki delujejo med izseljenci, smo njegov položaj razumeli kot položaj generalnega vikarja slovenskih škofov iz domovine, pa čeprav je bilo pozneje nekje rečeno, da pristojna kongregacija, v čigar območje spada ta funkcija, nima generalnih vikarjev. Ni-mamo dosti smisla za rismki juridizem - ki je bil in često še je bolj ovira kot vzpodbuda za praktično pastoralno dejavnost.

Če je delokrog slovenskega vrhovnega dušnega pastirja omejen, kar zadeva njegovo ekumensko dejavnost - in v njegovo ekumensko obzorje ne dvomimo - po tem je čas, da to sporočimo slovenskim škofom in jim predložimo razširitev vi-karjeve kompetence. Če pa take omejitve ni, potem v bodoče, odkar je bilo spo-ročeno, da dobijo angleški Slovenci novega župnika, iz srca upamo, da bo prav ta vrhovni dušni pastir v tem pogledu razširil svojo dejavnost na ekumensko po-lje, da ne bomo capljali za dogodki - naj bo za dogodki v domovini ali v svetu.

ZASTONJ JE TRUD

Kar žalostno je pomisliti, kako je zastonj ves trud, da bi se Tito pokazal kot vnet borec proti ameriškemu imperializmu in agresiji, o katerima rad govori. Ni mogoče oporekati, da se ne trudi. Na potovanju po Aziji in Afriki si je na dr-žavne stroške ogledoval starodavne ruševine in mlada dekleta, a vselej si je vzel dovolj časa, da je v pustih govorancah obsojal takozvano ameriško agresijo v Vi-etnamu in druge pojave imperializma, neokolonializma in kar je še takih mračnih sil v svetu, pri čemer tudi ni pozabil na izraelsko agresijo proti svobodoljubnim arabskim državam. Vlade teh svobodoljubnih držav se seveda vneto prizadevajo,

da bi potlačile lastno prebivalstvo in se miroljubno pričkajo med seboj ter prav tako miroljubno pripravljajo, da bi vojaško stisnile Izrael; a pustimo jih tokrat ob strani. Tito se je januarja podal v Kambodžo in je to priliko izrabil za nekaj krepkih izjav o sedanji vojni v Vietnamu. Izjave niso presenetljive; zahteval je prekinitev bombardiranja severnega Vietnama in priznanje osvobodilne fronte Južnega Vietnama kot prave zastopnice ljudstva. Američani naj se potem pogajajo po vsej verjetnosti o tem, kako bodo umaknili svoje čete in deželo prepustili komunistom.

Mnenja niso tudi v Ameriki edina, toda govoriti o ameriški agresiji, kot da bi ZDA hotele podjarmiti Vietnam in ga izkoriščati kot svojo kolonijo, je le preneumno in je primerno kvečjemu za halucinacije pod vplivom mamil. A prav takega govoričenja so jugoslovanski časopisi polni in nešteto uradnih in poluradnih teles se kosa v udarni podpori vietnamskemu ljudstvu. Ljudje v Vietnamu res trpe, čeprav verjetno bolj trpe od partizanov, likvidacij in konfiskacij kot od Američanov in bombardiranja. Pomoč temu ljudstvu je zagadelj dobro in človekoljubno dejanje, a politična primes, katero dodajajo v Jugoslaviji, je nesramna. Od bivših partizanov, ki so sami klali in ropali, kaj drugega niti pričakovati ne moreš. Pač pa bi pričakovali več razsodnosti in umerjenosti med mladimi ljudmi, ki jih ne tare krvava preteklost. Med temi, na srednješolskih demonstracijah v Celju proti ameriški politiki v Vietnamu, so se pojavili napisi "Oswald, kje si?". Pomen je jasen. Od nekod naj bi se vzel junak Lee Oswaldovega kova in umoril predsednika Johnsona. Napis je torej v resnici grožnja šefu tuje države in zagovarjanje političnega umora.

Ko je Djilas žalil tujo državo...

Dobro se je spomniti, da so Djilasa zadnjič poslali v ječo, ker da je s knjigo "Pogovori s Stalinom" med drugim žalil tujo državo. Nekaj zgodbic o pokojnem Stalinu, katerega je njegov naslednik sam označil za morilca, je torej hujših kot pozivi na umor sedanjega predsednika ZDA, kajti celjskim dijakom se ni nič zgo dilo. Nasprotno. Deležni so bili pohvale cele zbirke starih partizanov, ki so se postavili na divjaško stran, ko so se zmerni ljudje v pismih uredniku 'Dela' zgra žali nad neprimernom geslom. Šolarske demonstracije ne dokazujejo, da je mladina protiamerikanska; kažejo le, da šolarji z veseljem počno karkoli, samo da jim odpade pouk. Neprimerna gesla in polemika v časopisih pa kažejo troje: mlado nepremišljenost; pogum treznih ljudi, ki se upajo javno postaviti proti uradnemu toku; in zagrizenost in miselno podivjanost tistih, ki so geslo zagovarjali. Te zagrizenosti smo vajeni iz starih časov. Takrat se ji nihče ni upal postaviti po robu. Toda časi so se vendar toliko spremenili, da slišimo tudi trezne in pametne glasove, kar je raveseljivo.

Tudi zaplet z ameriško obveščevalno ladjo Pueblo, katero so zajeli severni Korejci, je povzročil v jugoslovanskih časopisih posiljen odmev, kot da še svoj živ dan niso slišali o elektronskem obveščanju in o sovjetskih ribiških ladjah, ki nimajo mrež, da bi lovile ribe, ampak z omrežjem anten in prisluškovalnih naprav zasledujejo ladje in se vrte okrog obal NATO dežel. Če bi recimo Angleži zajeli eno od teh obveščevalnih ladij, bi jugoslovansko časopisje javkalo nad nesramnostjo imperialistov, ki izzivajo miroljubno Sovjetsko zvezo in delujejo proti pomirjenju odnosov v svetu. Ker pa je ladjo zajela komunistična Koreja, so spet krivi imperialisti. V tem pritoževanju ni logike ampak le čustveno prizadevanje, da bi pokazali vneto privrženost socializmu.

Vse to pa nič ne zaleže. Naj še tako razsajajo in nas se še tako repenčijo proti agresiji ZDA, - Kitajci, severni Korejci, severni Vietnamci in Albanci jih smatrajo za hlapce imperializma, moderne revizioniste in izdajalce socializma. Vzroki za tako stališče segajo v temne globine podzavesti komunističnega gibanja v svetu, a samo stališče je dovolj jasno in ga voditelji in časopisi teh dežel dovolj glasno izražajo. Kljub stiski Severni Vietnam uradno ne sprejema jugoslovanske pomoči. Pošiljke se morajo skriti med pomoč iz drugih držav. Naj si Tito in njegovi še tako prizadevajo in naj še tako kriče, žrtve takozvane agresije jih prezirajo. Kar žalostno je pomisliti, da je ves trud zastonj.

DVA KONCEPTA

VPRAŠUJEMO, kaj je povzročilo vso histerijo proti dr. Žebotovi knjigi, kakor jo beremo iz Argentine. Dokler je namreč kritiko objavljala samo slovenski tisk, v glavnem 'Glas Slovenske kulturne akcije', bi še šlo, čeprav bi pričakovali od take vsenarodne ustanove več objektivnega poročanja in jasne ločitve tega poročanja od uredniškega ali urednikovega mnenja. Da je položaj kompliciran, ni dvoma, ker je predsednik ustanove in urednik lista obenem tudi glavni kritik Žebotove "Slovenije". A kot rečeno, v bistvu ima vsakdo pravico do kritike in iz tega razloga ne gre zameriti g. Rudi Jurčecu.

Cela reč pa postane nekoliko bolj kočljiva, ker je g. Jurčec pričel o tem pisati tudi v neslovenski tisk, npr. v 'Hrvatski glas' 6. januarja. Ne zato, ker je tam o tem sploh pisal - desetine Slovencev so tam pisale, med njimi naš sodelavec pok. S. Farkaš o istem problemu. Zadeva je kočljiva zato, ker g. Jurčec kliče na pomoč Hrvate, a se ni potrudil, da bi jih kar se le da objektivno ali vsaj obojestransko obvestil o celotnem predmetu. Posledice so namreč vidne že iz kratkega komentarja urednika 'Hrvatskega glasu', ki celo priznava, da ne le knjige ni bral ampak da mu celo ni znana - mar ni Bogdan Radica pisal o tej knjigi ugodno v istem listu? (HG 9.IX.1967). Urednik g. Stanković tako zaključuje: "Iz sestavka g. Jurčeca je videti, kako je ta dr. Ž(ebot), da tako rečemo, začel voditi svojo politiko, kakor so tudi med hrvaško gospodo taki, ki podobno mislijo... Dragi Bog, brani nas pred samozvanimi voditelji..." Če nočemo delati krivico prof. Žebotu, potem je treba pibiti, da je urednik HG na podlagi Jurčecovega članka zelo napak poučen in dela narodbe zaključke, kar zadeva dejstva sama. Čisto drugo vprašanje pa je, če vsakogar, ki misli s svojo glavo in se slepo ne ukloni o - nemu pred tridesetimi, štiridesetimi ali celo petdesetimi leti zares svobodno izbranemu narodnemu vodstvu, označi za samozvanega voditelja - v demokraciji ima vsakdo pravico voditi svojo politiko, če mu tako prija, ker ni nobena politika nobene stranke vserešujoča in tudi nobena stranka ni večna. Kaj torej o tem misli urednik HG ni prav nič važno v zvezi z dr. Žebotovo knjigo.

Važno in zelo važno pa je, če je javnost na podlagi enostranskega poročanja napačno obveščena - in to se zdaj dogaja ob Jurčecovem članku v HG. Ne gre le za mnenje, do katerega ima vsakdo pravico, - gre za gola dejstva!

Nimamo razloga sumiti, še manj dokazov, da je kritika v 'Glasu SKA' le osebno razračunavanje med Rudo Jurčecom in Cirilom Žebotom. Zdi se nam, da gre za vse nekaj drugega, pomembnejšega in bistvenega:

Očividno gre za dva koncepta emigrantske politike - za koncept ideološke borbe proti komunizmu v domovini in v svetu, in za koncept politične borbe proti komunističnemu režimu v domovini. V našem listu smo že nekajkrat objavili članke in uvodnike, ki so kazali na težo tega problema. Problema, kateremu se ni mogla izogniti niti rimska Cerkev kljub nečvornim papeškimi okrožnicam.

Gre dejansko za to, ali smo ideološka emigracija ali pa smo politična emigracija. Pred tem vprašanjem stoji zdaj sleherna emigrantska ustanova in dokler o tem nimamo jasnih pojmov, je n o r o pričakovati kakršnokoli sodelovanje na širši osnovi, ker se bo tako sodelovanje izkazalo kot nemogoče.

Če smo ideološka emigracija, potem je jasno, da v taki emigraciji dr Žebotova knjiga nima mesta. Če smo ideološka emigracija, potem je jasno, da gre za boj na nož, na žive in mrtve, dokler eden ne kapitulira... (?) Je jasno, da gre za neke vrste križarsko vojno, sveto vojno, ki terja tretji svetovni obračun. Po tej koncepciji je vsak dialog z režimom nemogoč, da, celo dialog s komunisti. Po isti koncepciji je nemogoča tudi izjava Narodnega odbora iz 1946. leta, ki je dopuščala razgovor s KPS.

Drugi koncept gleda na problem politično in dopušča, da bo s časom mogoče nekatere probleme rešiti na političen način, četudi bodo drugi ostali še nekaj časa nerešeni ali samo na pol rešeni. Po tem konceptu doma ni neke enotne ideološke fronte ampak garnitura ljudi, ki se oklepajo oblasti kot klop živine; garnitura ljudi, ki jo bo slejkoprej čas odnesel in nadomestil z novimi generacijami; generacijami, ki ne bodo obremenjene s preteklostjo očetov, torej ne bodo dedno obremenjene s krvjo; - z generacijami, ki bodo na vprašanja gledale drugače kot njihovi očetje.

Važnost "Slovenije" za nove rodove doma

Če bi se polemika ob dr Žebotovi knjigi razvijala v gornjem okviru, je jasno, da bi prišli v razpravi nekam naprej, ker ima eden kakor tudi drugi koncept svoje svetle in senčne strani, svoje možnosti in svoja tveganja in bi bila nazadnje le stvar hladne presoje, za katero kombinacijo ali koncepcijo se odločimo.

Če bi torej razprava ob Žebotovi knjigi potekala v reševanju gornjega načelnega vprašanja, ne bi bilo nobene škode. Toda kakor hitro pa začnete brez vsake resne osnove sumiti, da gre za neko Žebotovo vdinjanje režimu - proti koristim slovenskega (in hrvatskega?) naroda, potem pa vse skupaj postane nesramno na tolcevanje, ki mu ni para v pozni slovenski publicistiki v zdomstvu.

Dr Žebotova knjiga ima gotove svoje šibke strani - npr vietnamska vojna je ena takih, ali morda apel na Josipa Vidmarja - toda o takih šibkih točkah se da vendar mirno in trezno razpravljati. Pa naj se potem profesor brani.

Njegove knjige nismo nikdar smatrali kot nekakšno znanstveno delo, kot ga hočejo zdaj opetovani prikazati. V tem primeru bi morala biti snov drugače obdelana in tudi drugače pisana. In namenjena drugemu krogu ljudi kot sicer je.

Kot razumemo, prvotni namen sploh ni bil pisati knjigo, najmanj knjigo za ljudi doma. Šele tekom člankov (v 'Slovenski državi' na tretji strani) se je rodila misel, da bi kazalo članke povezati in obelodaniti v knjigi ter jo poslati v domovino. Če smo prav poučeni, ta ideja niti ni bila avtorjeva. *

FILIOQUE IN POLITIKA

ZAME se je ekumenizem pričel tistega zimskega jutra v škofovih zavodih v Št. Vidu nad Ljubljano, ko je neki sošolec napravil nevljudno opazko na račun pravoslavnikov. Dvignila se je visoka, asketska postava profesorja za slovenščino, ne pozabnega dr. Antona Breznika, ki je v odločnem a nič manj ljubeznivem tonu poučil sošolca, da je v hudi zmoti. 'Kaj pa ti veš o pravoslavnikih? Poglej, isti krst imajo kot mi katoličani, isto Evharistijo obhajajo, njihova liturgija je celo globlja od naše, isto Mater božjo častijo, včasih bolj kot mi, njihovo duhovništvo izhaja iz istega vira kot naše... Kako moreš potem govoriti o neki krivi veri, človek božji? Vse to se je zgodilo samo zaradi politike, ko je bilo eno cesarstvo razdeljeno na dva dela. To je vsa resnica.' Tako nekako nas je poučil učenik.

To je bil kot hladen tuš na vroče glave, hladen tuš, ki ga je zlil v katoliškem malem semenišču, kot so zavode nekateri smatrali, sam direktor gimnazije in od vseh profesorjev verjetno najbolj spoštovana osebnost. Seveda je bil katoliški duhovnik. Takih tušev smo bili v tistih letih večkrat deležni; druga taka osebnost je bil sedanji prelat in takratni profesor Jakob Šolar, ki je še živ. Mladim fantom tedaj morda vse to ni pomenilo veliko, toda spremljalo nas je pa le skozi življenje in po dvajsetih, tridesetih letih postaja marsikaj jasno in dobiva svoje mesto. Gotovo je namreč: če je bila tedanja beseda ravnatelja in slovničarja Antona Breznika v obrambo pravoslavnikov revolucionarna gesta, je to danes nekaj vsakdanjega - zdaj ne korakaš s časom in nisi moderen, če nisi ekumenski. Na smeh ti gre danes, ko gledaš pred westminstrsko katedralo gručo prenapetih anglikanskih duhovnikov, ki pošiljajo v pekel canterburyjskega nadškofa, ker še je drznil sprejeti povabilo kardinala in priti pridigati katoličanom. In vsaj z glavo maješ, ko ne moreš razumeti cliftonskega katoliškega škofa, ki se tako boji za svojo čredo, da v svoji škofiji ne dovoli anglikanskim duhovnikom pridigati v katoliških cerkvah ali pa katoliškim duhovnikom v anglikanskih.

* Tako je prišlo do knjige, ki je bila na splošno doma ugodno sprejeta, kar ni čisto nič čudnega, saj vendar daje politično hrano mladim rodovom, jim odpira neke politične perspektive in obenem posreduje nekaj koristnih informacij, ki so za režim še vedno tabu. Naš list je prinesel nekaj poročil o sprejemu doma.

To da so knjigo prepovedali, še preden je izšla, ni čisto nič posebnega - za hvaliti gre policijskim špicljem v Celovcu, ki so poročali v Ljubljano, nakar se je prepotentni Mitja Ribičič odločil, da je treba knjigo prepovedati - in uspel s tem v Beogradu. Tudi to ni nič posebnega, da ista policija ni mogla preprečiti vnosa iste knjige v Slovenijo, kljub prepovedi; deset in deset tisoči avtomobilov pasirajo vsak weekend slovenske meje. Ni praktične možnosti, da bi vsak avtomobil premetali... Trpel bi vendar tujski promet!

Že prej smo zapisali: potrebujemo na splošno več domišljije in - mnogo manj ideologije. Ne samo za danes in jutri - tudi v preteklosti bi moralobiti tako, pa bi nam vsem bilo mnogo lažje in imeli bi mnogo manj žrtev.

UREDNIŠTVO

→ Nikdar prej še ni bilo toliko prizadevanja za zблиžanje med krščansko čutečimi Britanci kot prav letos. V slehernem večjem kraju so gotovo nekaj storili. Pri nas je obiskal našo cerkev anglikanski vikar in skupaj z našim župnikom vodil večerno službo božjo za edinost. V cerkvi si mogel opaziti prav toliko nekatoličanov kot katolikov. Ista pesem se je ponovila naslednjo nedeljo zvečer, ko smo obiskali staroslavno anglikansko cerkev sv. Andreja, ki je bila zgrajena že za časa Normanov, v kateri je zdaj pridigal naš kaplan - o Materi božji.

Cerkveno zedinjenje brez dogmatične kapitulacije enega ali drugega? Pa to je vendar nemogoče, boste slišali tu ali tam. "O, saj so dobri ljudje ti anglikanci, iskreni ljudje, toda, dragi moj, to je kriva vera", me je zavrnil star irski župnik, ko sva se pred meseci po dolgem času srečala in ogledovala anglikanski farni list.

METHODISTI IN - MATI BOŽJA

Vsekakor, razlike med obema konfesijama so velike. Če primerjamo razlike s protestanti, potem kot da razlik med nami in pravoslavnimi sploh ni. Toda teh razlik tudi nihče ne skriva. Sam dr Ramsey, canterburyjski nadškof, je na prižnici v Westminsteru pritrnil, da so razlike velike. In da jih ni mogoče ignorirati. 'Toda prvi pogoj, da skupaj iščemo resnico, je, da drug drugega poznamo, da se ljubimo kot bratje v Kristusu, saj vendar izhajamo iz istega krsta in smo po njem udje istega mističnega telesa Kristusovega.'

Kardinal Heenan je ob drugi priliki dejal, da je bilo zanj in za druge razodetje, ko so na skupnem posvetovanju z metodisti odkrili, da je njihov početnik John Wesley častil Mater božjo in molil rožni venec. Nekaj nezaslišanega za dvajseto stoletje - za katolike in za metodiste same.

Anglikansko duhovništvo? Z apostolsko bulo leta 1896 je Leon XIII označil anglikansko duhovništvo po Edvardu VI, kot pomanjkljivo po obliki in intenciji. Kaj se je medtem zgodilo? Od leta 1931, dalje je anglikanska skupnost v interkomunalni zvezi s Starokatoliško cerkvijo in periodično starokatoliški škofje posvečajo anglikanske duhovnike. Ker Rim priznava veljavnost starokatoliškega duhovstva, to pomeni, da se "neveljavnost" anglikanskega posvečenja počasi manjša, ozi. Po drugi strani je Britanski svet Cerkev 1964 izjavil, da je prva naloga duhovnikova darovati eharistično žrtev. Odsotnost tega je bila med ostalim vzrok omenjene Leonove bule. Dalje: anglikanska skupnost je že spremenila ritual in ordinal posvečenja. To se pravi, da je izginil tudi ta vzrok za vztrajanje na buli. Ko bo ta novi ordinal v celoti vpeljan v anglikansko skupnost, bodo katoliški teologi mogli sprejeti obliko anglikanskega posvečenja kot veljavno. Kot drugo zanimivost naj še omenim, da je monakovski škof Hoffner pogojno posvetil nekdanjega ameriškega episkopalnega duhovnika Johna Hughesa. Zdi se, da je bil to prvi tak primer. K temu je Fr. Hugher rekel: 'Ni koli nisem dvomil v pravilnost mojega episkopalnega posvečenja, torej v veljavnost moje prve ordinacije in anglikanskega posvečenja na splošno. Pogojno posvetitev sem sprejel ne zato, da bi zadovoljil svoj dvom, katerega nikdar nisem imel, ampak da bi odstranil dvome drugih, ki so jih imeli.' Spet torej korak naprej.

Vse to torej ni tako strašno zapleteno, kot se komu dozdeva na prvi pogled. Mnogo problemov je bilo rešenih ali zmanjšanih, za katere sploh vedeli nismo - ker se nismo poznali in nismo občevali. Pred tridesetimi leti so nas v šolah še poučevali, kako neizmerne važnosti je tisti Filioque. Danes pa pravijo, da je nazadnje vseeno, če izhaja sv. Duh iz Sina ali po Sinu. Nekoč je zaradi tega tekla kri - danes mora iti pa celo Bogu Očetu na smeh...

Kdor zasleduje nabožno časopisje iz domovine, bo lahko stalno bral vesti, ki poročajo o zблиževanju med različnimi krščanskimi Cerkvami in skupnostmi v domovini. Tega ni mogoče reči za emigracijo. Razen nekaj člankov v tisku, formiranja ekumenskega centra v Trstu, izdajanja 'Kraljestva božjega' - kot da se vse to nas zelo malo tiče...

D. P.

DR. M. TURNŠEK V BEOGRADU Goriški 'Katoliški glas' v prvih februarskih številkah v zelo zanimivih člankih o "dialogu s srbsko Cerkvijo" opozarja na važnost lanskoletnega mednarodnega kongresa za slovansko zgodovino v Salzburgu. Na njem je sodelovalo tudi pet srbskih pravoslavnih teoloških profesorjev (z dekanom Dr. Draškovičem), s katerimi se je spoprijateljil znani slovenski pisatelj in ekumenski delavec dr. Metod Turnšek. Ta je bil po vabljen v Beograd, bil tam prisrčno sprejet in je tudi predaval na pravoslavni teološki fakulteti.

/Zaključek članka s 14. strani/

policije. Zanimivi sta tudi Babeljevi drami, Sončni zahod in Marija. Ti dve drami so sedaj odkrili zapadni odri, tudi angleški.

Babeljeva ognjeniška poezija ni mogla uspevati v sivini dogmatike in socialističnega realizma. Prav Babeljevo delo je zgovern dokaz za terorizem Stalinove policije. Babelj je umrl, njegovo delo pa bo živelo. Naša dolžnost je, da ga pomagamo odkrivati, da ga zagovarjamo.

(Dalje prihodnjic)

KULTURA IN OMIKA

Takozvane AVNOJ-eve nagrade sta lani novembra prejela od Slovencev Josip Vidmar in Božidar Jakac. Ljubljansko DELO je priobčilo razgovor z njima, iz katerega povzeman Vidmarjev odgovor na dva vprašanja:

- Kako občutite odnos med slovenstvom, jugoslovanstvom in svetovljanstvom?
- O tem sem že veliko pisal in govoril. Zmerom mi je bila pri srcu Cankarjeva definicija političnega jugoslovanstva ob kulturnem slovenstvu. Bil bi pa čas, da se razmere med našimi narodi uredijo tako, da bi človek lahko pozabil na vse nacionalne brige in težave in da bi s svojo eksistenco, ki je kajpada nujno nacionalna, služil v bistvu vsemu nacionalnemu, se pravi splošno človeškemu.

- Kako gledate na perspektivo kulture v svetu in med Slovenci posebej, in v zvezi s tem na našo narodno perspektivo nasploh?

- Slovenska kultura se v tem velikem dogajanju ni povsem znašla. Da, znašla se je v njem v toliko, v kolikor so nam vse te procese osvetlili naši veliki predhodniki, zlasti Cankar in Župančič. Bojim se, da jih je naša kultura v tem pogledu pozabila, zakaj krenila je slepo po poti kulturnih ustvarjalcev tistih narodov, ki velikega kompasa, kakršnega imamo mi, ne poznajo ali ne priznavajo. Vsekakor pa bi morala naša kultura ta svoj položaj skorigirati in se spraviti v sklad z osnovno dragocenostjo našega življenja, ki se imenuje socializem, ne samo v njegovem političnem pomenu, temveč predvsem v pomenu, ki ga ima za človeštvo in njegovo bodočnost.

ENOSTRANSKA PUBLICISTIKA

Kot 24. zvezek zbirke "Križem sveta" pri založbi Obzorja je izšla knjiga slikarja Jože Ciuhe pod naslovom "Pogovori s tišino". Knjiga je bogato opremljena s skicami. Eno od poglavij nosi naslov "Izseljenci" in v njem Ciuha popisuje svoja srečanja s slovenskimi političnimi emigranti v Argentini. DELO je objavilo izvleček iz te poglavja pod naslovom "Sviloprejke". V njem Ciuha opiše obisk pri dirigentu Dragu Mariju Šijancu, ki ga je nato odpeljal k Tinetu Debeljaku. Ves zapis izzveni cinično, nekako tako kot da se je za Debeljaka čas ustavil pred 25 leti. Tudi mnenje o Bari Remčevi je izrecno ne kavalirsko. Ne morem se ubraniti vtisa, da je Ciuha, po tem ko je užival gostoljubnost Slovencev v Argentini, izrabil ta sestanek da bi omalovaževal njihove uspehe na literarnem polju. Ali res tako misli, ali pa se samo skuša prikupiti režimu, ne bomo seveda nikdar zvedeli. Pač pa imamo primer Ciuhove logike. Dr. Debeljak je namreč omenil Teharje. "Trdil je," pravi Ciuha, "da jih je bilo dvanajst tisoč. To je najtežji adut, ki igrajo nanj. Žalostna reč. Znova sem molčal, ne da bi pomislil na 'črno roko', na Urha, Turjak in na kaj vem še vse." Tako je menda Ciuha vzpostavil ravnotežje: napram enem morišču domobrancev - tri morišča partizanov... Sicer ne vem, kaj naj pomeni "Turjak" v tem kontekstu, toda tudi jaz bi lahko pomislil "na kaj vem še vse" poleg Teharjev - krimiske jame, Kočevje... pa trojke, ki so izvrševale likvidacije v imenu "ljudskih sodišč"... pa....

Poročevalec DELA Braton poroča o razgovoru, ki ga je imel s študentom Tomažem Domiceljem in njegovim ansambлом "Asindetoni" v "majhnem kletnem prostoru, daleč nekje v predmestju Ljubljane". Pravi, da je to gotovo najpopularnejši "protestnik" doma ter daje besedilo pesmi, ki so jo Asindetoni takrat vadili. Takole gre:

"Poslušajte matere in očetje po vsej deželi,

Ne grajajte tistega, česar ne razumete!

Prešli so časi, ko ste ukazovali vašim hčeram in
sinovom,
Vaša življenska pot se naglo stara, zato se z nje
umaknite,

če ji nočete podati roke. Časi se spreminjajo."

REVNI V SOCIALIZMU?

Pred leti sem se v komentarju dotaknil navedb hrvaškega ekonomista Branka Horvata, ki je na sestanku v Parizu hvalil sistem študija v povojni Jugoslaviji, češ da tam lahko vsakdo študira in da mu država ta študij celo omogoča s stipendijami. Radoveden sem, kaj bi Horvat dejal k sedanjemu stanju, ko je resnica ravno obratna. Numerus clausus je bil uveden na mnogih fakultetah in celo univerzah. Konkretnih pritožb, da lahko študirajo samo študenti, ki živijo v Ljubljani in okolici je na pretek. Novi dokaz o težkih razmerah na ljubljanski univerzi je tudi poročilo o skladu Borisa Kraigherja ljubljanske univerze in poziv k stipendiranju posebej nadarjenih študentov iz revnejših delavskih in kmečkih družin (podčrtal Sp.). Prvič je zanimivo to, da službene instance v Jugoslaviji priznavajo, da je v Jugoslaviji vsaj tako slabo kot je bilo pred vojno in da nadarjeni (podčrtal Sp.) otroci revnejših družin ne morejo študirati. Kolikor mi je znano, so nadarjeni študenti pred vojno lahko študirali, četudi so bili revni. Drugič je zanimivo, kakšna je bila reakcija v socialistični Jugoslaviji na ta poziv ljubljanske univerze, povezan z imenom človeka, ki je, kot se je izrazil Kardelj na pogrebu, gradil temelje naše socialistične domovine. Univerza je razposlala 400 pisem v občine, podjetja in zavode po vsej Sloveniji, da bi s prispevki podprli to plemenito akcijo, to da poštarji niso bili v nobeni naglici, da bi dostavili rektoru vrečo z denarjem. Odziv je bil neznamenit. -SPECTATOR

'OTROCI SO BILI, SO, IN - OSTANEJO!'

Separatisti raznih vrst, v prvi vrsti pri Hrvatih, v manjši in manj pomembnejši meri pri Slovencih, se trudijo z mnogo govorjenja razdeliti Jugoslavijo na državice; seveda popolnoma po okusu tistih, ki z uro v roki čakajo, kdaj bo razpadla Jugoslavija.

Vsa ta separatistična gonja ni bogvekaj vredna, čeravno je zelo kričava in obsežna in jo vzamejo resno samo še ostanki fašističnega in nacističnega režima, ki sta hrvatske separatiste pripeljala za roko v Zagreb in tam proglasila "Neodvisno hrvatsko državo" - NDH.

Tu pa tam je potrebno, da se s separatisti pozabavamo, posebno kadar se vrše v svetu dogodki, ki jih je treba se paratistom in jugoslovanski javnosti predočiti, da posebno slednja v emigraciji pravilno presója nekatere dogodke. Separatizem pa je treba še posebej od časa do časa dati pod mrzel tuš, seveda ne z namero, da se jih prepriča ali spreobrne, ker tega od teh elementov ne pričakujem. Smatram, da so ti ljudje itak doigrali za vedno.

Trimesečnik "Hrvatska Revija", eno izmed glasil najmočnejše hrvatske separatistične skupine, je bila tako poštena, da je pred časom objavila odgovor odvetnika Dr. Branka Pešlja, ki je bil v tem listu napaden. Dr. Pešelj stoji izven hrvatskih separatističnih skupin, je pa Hrvat, ki stoji na stališču jugoslovanske stvarnosti. Bil je ugledna osebnost že v kraljevini Jugoslaviji in je to še danes, ko živi v New Yorku. Če Dr. Krnjević, leader hrvatskega separatizma šte. 3, antišambirira v Washingtonu, prosi Dr. Pešlja za posredovanje.

Hočem navesti nekatere poglede Dr. Pešlja, katerega so, ker ne trobi v separatistični rog, proglasili za "plačnika, izrod in veleizdajnika". Ker se hočem nasloniti na njegova izvajanja, je potrebno in v prvi vrsti zelo vredno, da povem njegovo stališče glede separatističnih teženj Hrvatov.

POLITIKA, KI VODI V NACIONALNO KATASTROFO

Predvsem ugotavlja Dr. Pešelj, da nekateri hrvatski intelektualci še zmeraj "pojéjo" isto pesem, katero so peli med 1941 in 1945 in katera ni samo upropastila državo, katero so ustanovili, marveč je bilo tudi težko osramočeno ime in čast hrvatskega naroda."

Nadalje pravi v svojem odgovoru Dr. Pešelj:

da "ideje in politika separatistov nimajo danes nikake politične in praktične vrednosti in njihovo delovanje ni drugo kot izživljanje v zaprtem krogu s prekuhanjem starega zelja in mlatenja prazne slame. Vsi ti ljudje, ki še zmeraj žive v preteklosti in v carstvu sanj, izgubljajo iz vida težak položaj hrvatskega naroda v današnji mednarodni stvarnosti. Vsako današnje inšistiranje na maksimalnem in ekskluzivnem rešenju hrvatskega problema kot edinega in neposrednega cilja hrvatske politike, je navadna demagogija, oziroma najblažje rečeno, pobožne želje. Politika te gospode - če bi uresničitev v danem času bila mogoča (ponovitev nekega novega 1941. leta), v kar Dr. Pešelj seveda ne verjame - bi hrvatski narod zopet vrgla v novo nacionalno katastrofo, da, še strašnejšo od one, katero se je odigrala v letih 1941 do 1945."

Ko hrvatski separatisti zahtevajo maksimalno in radikalno rešitev "vse ali nič", Dr. Pešelj navaja sledeče štiri podučne in premišljevanja vredne slučaje za tiste, ki so še sposobni trezno misliti:

1. Ali ima hrvatski narod dovolj fizične sile, da sam izvede uspešno kontrarevolucijo v Jugoslaviji, zruši današnje oblast v Beogradu in Zagrebu in istočasno prisili nekomuniste Srbe, da pristanejo na odcepljenje Hrvatske od Jugoslavije?

2. Ako bi narodom Jugoslavije bilo v gotovem času omogočeno, da izvedejo načelo samoopredelitve, ali bo ta pravica pripadala le Hrvatom a ne tudi Srbom, odnosno ali bodo Hrvati tisti, ki bodo odredili po svojih željah in po trebah, na katerem ozemlju naj se izvede plebiscit, kdo bo glasoval in o čem se bo glasovalo?

3. Če bi prišlo do neke in skorajšnje tretje svetovne vojne, topot med Zahodom in Vzhodom, (na katero separatisti komaj čakajo), v kateri bi bil komunizem popolnoma poražen, je vprašanje ali bi v slučaju, da bi Zahod potreboval zaveznikov, ti zavezniki bili samo nekomunisti Hrvati - ne pa tudi nekomunisti Srbi?

4. Ali bodo v nekih bodočih razgovorih o mirnem razhodu med Hrvati in Srbi, Srbi tako velikodušni, da se bodo zaradi "bratske ljubezni in dobrega sosedstva" odrekli v korist Hrvatske južni Dalmaciji, Bosni in Hercegovini in ostalih krajev, za katere smatrajo, da so srbski?

Dr. Pešelj prepušča separatistom, da presodijo, v kolikor so prednji štirje slučaji možni, verjetni in izvedljivi. K tem slučajem pa si dovoljujem navesti še sledeče:

5. Ali hrvatski separatisti upoštevajo, da je Jugoslavija kot državna tvorba po svoji sestavi celemu svetu simpatična ne glede na režim, ki tam vlada? Ali se kaj takega lahko reče o hrvatskem separatizmu?

6. Sovjetska zveza je potrdila sloves carske Rusije, da ji je ekspanzija v krvi. Pred 150 leti je angleški geograf narisal zemljepisno karto Evrope ter je na tej karti prikazal s preroškim čutom polipa, ki zajema s svojimi lovskami točno ozemlje, katero danes obsega ruska interesna sfera. Menda se je zdelo geografu to nekako prirodno, da vse to spada v rusko sfero. Ko je po prvi svetovni vojni morala Rusija odstopiti marsikatero ozemlje, je vsakdo imel občutek, da je to le začasno. Že med in po drugi svetovni vojni je Rusija pridobila nazaj vse izgubljeno ozemlje in nato še priključila ogromno interesno sfero najprej v vzhodni Evropi in pred kratkim še podaljšala to interesno sfero do suškega prekopa in na skoraj vse arabske dežele. Izraelsko-arabska vojna je nudila Rusiji dobrodošlo priliko, da je navedeno povečano interesno sfero legalizirala s pristankom Združenih držav severne Amerike. V to ogromno rusko interesno sfero spada seveda tudi Jugoslavija, kar je prišlo posebno do izraza v izraelsko-arabski vojni, ko so se ruska letala in ruske vojne ladje počutili domače na jugoslovanskih letališčih in v jugoslovanskih lukah. Jugoslavija ostane v ruski interesni sferi, pa četudi se tamošnji režim spremeni ali ublaži, kajti ruska ekspanzivnost bo ostala zmeraj ista, dokler bo okoli Moskve skoncentrirane toliko moči in sile.

Poleg tega smatra Rusija za oportuno, da še nadalje vzdržuje za utrditev te interesne sfere v vzhodni Nemčiji 25 divizij in v Madžarski 20 divizij, ki bodo dale poudarka v slučaju, da bi Rusija morala v svoji interesni sferi z močno roko urejevati morebitne zapetljaje.

Ali se zavedajo hrvatski separatisti, da je v tej ogromni interesni sferi ključ položaja v Moskvi in da je treba vedno in povsod misliti na to, da se je treba obrniti na Moskvo, ako ima kdo namero v tej sferi "ustanavljati" nove države? Razen seveda, če je tisti, ki to namerava, prepričan, da bo Rusija ravnotako "razpadla", kakor to hrvatski separatisti prerokujejo Jugoslaviji?

Ali je hrvatskim separatistom znano, da sta na Balkanu moč in sila Rusije zmeraj imponirali in da je posledica tega že tradicionalno ukoreninjeno rusofilstvo, ki je v času Stalina nekoliko obledelo, ki pa po njegovi smrti zmeraj bolj zopet pridobiva na aktualnosti in moči.

Ali je hrvatskim separatistom znano, da je predvsem jugoslovanska vojska rusofilska in rusofilstvo zmeraj bolj pri dobiva na moči, čim bolj se dekomponira komunizem v Jugoslaviji in blaži komunistični režim v Rusiji?

Ali je hrvatskim separatistom znano, da sta si hrvatski separatizem in rusofilstvo na Balkanu smrtna sovražnika?

Ko sem tako orisal dejanski položaj, mora vsak realistično razpoložen politik v prvi vrsti misliti na Rusijo, ko že li kaj podvzeti na Balkanu. Kaj takega pa od naših separatistov, ki se igrajo z usodo Slovenije in Hrvaške kot majhni otroci z vžigalicami na skednju, ni pričakovati. Nasprotno! Ti otročaji in neumneži (nočem jih označiti z epiteti, katere so oni namenili Dr. Pešlju, češ da je "plačnik, izrod in veleizdajnik") so se obrnili na neko drugo silo, ki nima nikake možnosti, niti najmanjše korajže, vtikati se v rusko interesno sfero; stopili so pred njen delfijski orakel in vprašali: "Kaj poreče Pytija k slovenskemu in hrvatskemu vprašanju?" Odgovor se je glasil: "Ne poznamo 'vprašanj', poznamo samo meje iz leta 1941!..."

Pri tem je zvitorepka Pytija previdno zamolčala, ali samo meje pred 6. aprilom 1941 ali celo tudi one po 6. aprilu 1941.

Slovenski separatisti so preplašeni takoj zatrobili umik in da si preskrbijo alibi, so zablebetali: "Tudi mi smo za Jugoslavijo, ali - mali mož na prste stopi - se izprsil rekoč: toda le v obliki "kontraktualne konfederacije". Diplomacija ima za takšne otročarije šaljivo frazo: "Kako si mali Moric vse to predstavlja:"

Hrvatski separatisti pa so šli še dalje. Ko je Dr. Draganović, leader hrvatskega separatizma št. 1., v knjigi "Pred vratima Domovine", ki jo je naročil pri pisatelju Nikoliću in je izšla julija 1967, natrosil v oči nič sluteče hrvatske separatistične emigrantske javnosti na petdeset strani antikomunističnega in hrvatsko-državotvornega peska, in to zavestno in z "dolus praemeditatus", se je že dva meseca kasneje podal "pred vrata domovine" tik pred Trstom in krepko potrkal. UDBA je na stežaj odprla vrata in leader hrvatskega separatizma št. 1. je smuknil nazaj v "Domovino". Tako je narobe-Kravčenko izbral svojo "svobodo"!

Kmalu nato smo že brali, da je Dr. Draganović na tiskovni konferenci izjavil, da je Jugoslavija imenitna dežela.✱

POMORJENA LITERATURA

OB PETDESETLETNICI OKTOBRSE REVOLUCIJE

I.

Ruski pisatelj židovskega rodu Boris Pilnjak (s pravim imenom Vogau) je zaradi svojega liberalno zasnovanega dela kmalu zašel v težave z oblastmi. Njegov roman *Golo leto* (1922) pomeni stilistično novost v svetovni literaturi. Na mesto celovitega toka pripovedi, ki tvori klasični roman, stopi pri Pilnjaku veriga posameznih epizod, ki so nanizane druga poleg druge kot obeski na verižici. Te epizode niso vedno v tesni zvezi druga z drugo. Kar jih povezuje, je nekaj popolnoma novega: to je jezik, ki je uglašen na poseben stilistični način, ki sestoji iz vodilnih motivov, ki se ponavljajo, iz pripovednih stereotipizmov in kompleksov podob, ki se nanašajo druga na drugo. Mnoga poglavja je Pilnjak imenoval triptihon. To poimenovanje ima simboličen pomen. Roman kaže Rusijo v revoluciji, ko jo pretresajo mrzlica, lakota in teror. Notranjo napetost daje temu kompleksu razpon med Evropo in Azijo. V revoluciji zablesti nad evropsko Rusijo zopet Azija. Jezik v *Golem letu* je lirično-ornamentalen in se nanaša na poskuse Pilnjakovih pred revolucionarnih predhodnikov, zlasti je treba tu omeniti simbolista Bjelija in ornamentalista Rcmizova, ki je ob revoluciji emigriral iz Rusije. Na roman *Golo leto* se nanaša roman *Stroji in volkovi* (1925), ki ponavlja in variira določne motive iz *Golega leta*, a je po svoji strukturi popolnoma novo delo. Tu se začenja še bolj kot v *Golem letu* pojavljati "notranji monolog", to je nepretrgani tok zavesti in podzavesti. To tehniko je že uporabljal Bjeli, za njim pa na svoj način in samostojno James Joyce. Zgodba z bolj zaključenim dejanjem je *Povest o nepogašeni luni*. V tej povesti se mora general sovjetske armade podrediti oblastem in oditi na zapovedano operacijo, čeprav je popolnoma zdrav. Ta operacija je v resnici načrten umor. General podleže tej operaciji. Tu je Pilnjak podrezal v osje gnezdo in analiziral in skritiziral dogodke, ki so se res zgodili. Povest se namreč nanaša na tragično smrt generala Frunzeja, ki so ga sovjeti res umorili. Te povesti niso oblastniki Pilnjaku nikoli odpustili. Ko je leta 1929 naredil še en korak naprej in v berlinski emigrantski založbi Petropolis objavil knjigo *Mahagoni*, se je stanje še bolj zaostriilo. V tem delu povezuje Pilnjak na imeniten vizionaren in poetičen način rusko preteklost in sodobnost. Glavni junaki dela so čudaški posebneži, razočarani revolucionarji, propadli komunisti in politični sektaši. Kritika dela je bila tako neprizanesljiva in ostra, da je skušal Pilnjak rešiti, kar se je rešiti dalo. Tako je napisal roman *Volga se izliva v Kaspijsko morje*, ki pa njegovega položaja ni izboljšal, saj so bile cele partije iz *Mahagonija* po znani Pilnjakovi metodi zopet montirane v novo delo. V tridesetih letih so Pilnjaka komaj še tolerirali, njegova svobodomiseljnost se ni skladala z novimi razmerami, njegovo povezovanje tradicije in sodobnosti, Evrope in Azije v totalno vizijo sveta je bilo oblastnikom tuje in neprijetno. Motilo pa jih je tudi Pilnjakovo židovstvo, ki se je na poseben, individualističen in izobčenski način razodevalo v delu. *Novela Legenda o vodi in zemlji* je neprizanesljivo načejala tragičen židovski položaj po revoluciji v Rusiji. Tu je Pilnjak nadaljeval Babeljeve pretresljive skice židovskega trpljenja v Odesi v caristični Rusiji. Obe ma ni ostalo prizanešeno. V čistkah tridesetih let sta izginila oba genialna pisatelja, podobno kot veriga drugih. Po letu 1936 se Pilnjakovo ime v sovjetski javnosti ni več pojavilo. Končal je okoli leta 1938 v koncentracijskem taborišču, vendar so okoliščine njegove tragične smrti več ali manj neznane.

PREGANJAJO JIH TUDI DANES

Gornji primer Borisa Pilnjaka kaže, kako se je godilo pisateljem v Sovjetski zvezi za časa terorističnega samodržništva Josifa Stalina. Toda množična preganjanja baklonoscev svobodne besede tudi po Stalinovi smrti še niso zaključena. Lahko se reče, da se v milejši obliki nadaljujejo prav v današnji čas. Ravno sedaj govorimo o aferi Ginsburg, o krivični obsodbi tega pogumnega in mladega pisatelja, ki bi bil lahko za vzor marsikateremu publicistu na Slovenskem. Elementarna vprašanja literature: nedogmatizem, zvestoba svobodi, upor proti diriganemu "socialističnemu realizmu", se v tej aferi postavljajo neposredno v ospredje. In spet čutimo povezanost z držnim dejanjem predlanskim obsojenih Sinjavskega in Daniela, ki sta se zavzela za "FANTASTIČEN REALIZEM" v nasprotju z idiotizmom vo dilne linije sedanje sovjetske literature, ki se zdi celo smešna večini pisateljev drugih vzhodnih držav. Kopernikanski

* kjer vlada "svoboda, pravičnost in napredek". Res smo lahko radovedni, kaj nam odkrijejo nadaljnje tiskovne konference!

Kaj naj porečemo k vsem tem otročarijam naših separatistov? Soglašajmo s Ciceronom s krepkim: "Sunt pueri pueri, puerilia tractant".....

Dr. V.

preobrat, o katerem govorimo na področju naravoslovja in z nastopom Kanta proti dogmatizmu metafizike srednjega veka tudi na področju filozofije, je relativiziral dogmatistična naziranja o svetu. Po Kantu si niti Cerkev več v odkritejši meri ne drzne absolutistično postopati: zato pa so njene inkvizicijske metode prevzeli diktatorski režimi. V Sovjetski zvezi je dogma o "nujnosti" socialističnega realizma nekaj nedvomljivega, absolutnega, prava ortodoksija. Vsak upor zoper to absolutno dogmo pomeni upor zoper najsvetejše, pomeni žalitev naroda, socializma, nezmotljivih voditeljev, ki to dogmo kot tabu servirajo neukemu ljudstvu. Današnji čas ni več čas dogem: tudi v podzavesti sovjetskih voditeljev so te že davno postavljene pod vprašaj; zato pa se toliko bolj krčevito borijo zoper vse "heretike", ki so si drznili nastopiti proti stavbi, ki se je tudi v njihovi najskritejši notranjosti že zrušila. Pod okvirom tega absolutnega dogmatičnega je treba razumeti tudi Stalinovo uničenje vrste ruskih in sovjetskih pisateljev. Mnogi so tragično končali v koncentracijskih taboriščih, mnoge so pod plaščem najbolj umazanih obtožb ustrelili kot špijone, literatura nadarjenih začrtikov je izginila v zaslizevalnicah tajne policije, mnogi so se v obupu sami končali, drugi so emigrirali. Žrtve terorizma komunističnih dogmatikov gredo v nedogled, na stotine bolj ali manj nadarjenih pisateljev je bilo tako uničenih. Uničeno pa je bilo tudi nekaj genijev, ki so rusko literaturo prav v oktoberskih dneh popeljali v vrh sodobnega avantgardizma. Uničenje te kvalitetne ruske avantgardne literature pa ni prizadejalo le odločilnega udarca razvoju ruske literature, temveč tudi svetovni. Zakaj racionalnim avantgardnim smerem v Franciji, Nemčiji ali Italiji, ki so v romanskem svetu modno barviti, na germanskem alienacijsko racionalistične, manj ka emocionalnost in strahoviti dinamizem ruske literarne šole, njen kozmopolitizem, njena montaža Evrope in Azije v silovito celovito podobo; manjka gonilni stroj, ki se je razvil prav v Rusiji, a tako žalostno propadel. Lahko pa se reče, da moremo upati v počasno obuditev tega ruskega kozmopolitskega dinamizma. Zakaj za konservativno, če že ne ultrareakcionatno podobo sedanje sovjetske situacije, se skriva zatrti podzavest ruskega človeka, vsa njegova težnja v drzno in fantastično, ki se tako lepo zrcali pri Gogolju, Dostojevskem, Chagallu. Mogoče bo ta podzavest ob določenem ugodnem trenutku planila na plan in preplavila situacijo današnje svetovne literature. Naš namen pa ni prerokovati. Na nekaterih, popolnoma subjektivno izbranih primerih iz ruske literature prve dobe komunistične diktature, bomo skušali pokazati dosedanji zlom avantgardnega in kvalitetnega v tej književnosti, po drugi strani pa bomo skušali apelirati na vest slovenskega človeka, da se zločini nad človekovo svobodo v slovenskem prostoru (doma in v emigraciji) ne bi razdivjali v tako kruti meti, kot so se v Sovjetski zvezi. Literatura v pravem pomenu besede je vedno nevarna zdogmatiziranemu, zato pazimo, da ne bomo uničevalci kvalitete same (z orožjem ali zahrbtno mahinacijo slovenska varianta uničevanja vsega drugačnega).

Zgovoren je primer Gorkijcvega varovanca Babelja.

KRVAVA ZGODBA IZAKA BABELJA

Iz židovske družine, v strogi židovski tradiciji v Odesi vzgojeni pisatelj Izak Babelj je v tridesetih letih vedno bolj prihajal navzkriž z dogmatično sovjetsko ideologijo. Ko je že popolnoma resigniral, ko njegovih del niso več ti skali, so ga 1939 aretirali in zaprli. Določeni literarni zgodovinarji na Zapadu menijo, da je izginil v čistkah 1941 leta. Točen datum njegove smrti ni znan.

Gorki je Babelja ščitil, kolikor se je dalo. Toda po Gorkijevi (nasilni?) smrti je šlo z Babeljevo varnostjo rapidno navzdol. Gorki je bil tisti duh, ki je Babelja "odkril", mu natisnil prve stvari v reviji "Letopis". Najbolj znano Babeljevo delo je zbirka novel "Konarmija", ki bi jo mogli posloveniti z Rdečo konjenico. To je zbirka napetih, dinamičnih, razgibanih, elementarnih kratkih pripovedi. Drzne metamorfoze in žive barve karakterizirajo in fiksirajo historično ozadje, boj rdečih kozakov proti Poljakom v revoluciji. To Babeljevo delo je močno ekspresionistično, drzno, nenavadno, psihološke skice oseb se v neverjetnih lokih in zornih ključih lomijo v podobe "arhaizma" revolucije. Nobene zlagane patetike, neprijetnega heroizma, čaščenja voditeljstva ni v teh zgodbah. Nobenih junakov v starem smislu ni več v teh Babeljevih novelah: vse je le zakon vojne, vse je "Iliada" revolucije. Avtor teh pripovedi o konjenici je tujec vojnega sveta: on se v vojno ne more vživeti. Zato pa ta konflikt ravno ustvarja neverjetno notranjo napetost med avtorjem (zaradi očal med vojaki omenovan "štirioki") in ostalimi udeleženci vojne. Poljaki in Rusi ubijajo v kategorijah vojne: morala normalnega sveta je sicer v njih, vendar vojna ne spada pod kategorijo morale. Ubijanje v vojni je poseben zakon, ki stoji izven morale, to je nekakšen častni kodeks ubijanja. Resničnost vojne je za Babelja uničenje normalnega življenja: vojna svet spači v neverjetno pošast.

Kozaki v "Rdeči konjenici" odgovarjajo banditoni drugega ciklusa Babeljevih novel, Zgodb iz Odese. Vodja odeskega podzemlja je Benja Krik, ki ga Babelj imenuje kralja. Babelj pa je na neverjetno prisrčen način opisal tudi svojo židovsko mladost, preganjanje Židov, vso strahoto izobčenstva. Vso barvitost odeskega pristanišča je Babelj mojstrsko naslikal. Primeri so divje, krute, barvite, animalične. Sonce visi z neba kot "jezik žejnega psa". Nekaj časa je živel Babelj tudi v Parizu; opisal ga je zelo lepo. Vendar je roman "Gapa Gužva" izginil v skladiščih tajne

/Zaključek članka na 9. strani /

Od meseca do meseca:

Januar je bil po svojih dogodkih precej skromen. Razen Titovega potovanja po nekaterih azijskih in afriških deželah in Špiljakovega obiska v Italiji, o čemer sem poročal že v januarskem KT, je vredno omeniti ponovno vzpostavitev diplomatskih odnosov z Zahodno Nemčijo, ki jih je ta prekinila, ko je Jugoslavija vzpostavila diplomatske odnose z Vzhodno Nemčijo. Kljub prekinitvi odnosov pa je še naprej obstajalo gospodarsko sodelovanje, ki je omogočilo mnogim tisočem brezposlenih Jugoslovanov, da so se zaposlili v Zahodni Nemčiji. Beograjski režim računa, da bo s ponovno vzpostavitvijo diplomatskih odnosov možno rešiti tudi vprašanje nemške odškodnine žrtvam nacistične okupacije v Jugoslaviji in vplivati na bonnsko stališče napram ustaški emigraciji v Zahodni Nemčiji. V svoji izjavi o obnovi diplomatskih odnošajev z Jugoslavijo je zahodno-nemška vlada jasno dala na znanje, da vztraja pri načelu, da samo ona lahko predstavlja vse Nemce, medtem ko je jugoslovanski predstavnik v Beogradu izjavil, da je to pač stališče ene vlade in ne obeh. Očividno je namreč, da Zahodna Nemčija ni zahtevala, da Jugoslavija prekine diplomatske odnose z Vzhodno Nemčijo, medtem ko Jugoslavija ni zahtevala, da se Bonn odreče svojemu načelu. Za prvega jugoslovanskega veleposlanika v Bonnu bo verjetno imenovan Leo Mateš, direktor instituta za mednarodno politiko v Beogradu. Bonnski predstavnik je na tiskovni konferenci izjavil, da spada event. Titov obisk Zah. Nemčiji v "okvir možnega".

Na Titovo povabilo bo letos obiskal Jugoslavijo italijanski predsednik Saragat. V Veliki Britaniji se te dni mudi jugoslovanska parlamentarna delegacija pod vodstvom Vidvoja Smilevskega, predsednika zveznega zbora zvezne skupščine. Med člani delegacije je tudi dr. Jože Vilfan.

Zvezna skupščina bo letos vrnila tudi obisk turške parlamentarne delegacije.

Umril je dr. Ivan Ribar, prvi predsednik AVNOJ-a (partizanskega parlamenta v Jajcu). Star je bil 87 let.

CRVENKOVSKI O BOLGARSKEM ŠOVINIZMU

Vzrok za nov val bolgarskega nacionalizma je v nekaterih resnih notranjih političnih in gospodarskih težavah in v napačni oceni dogodkov v Jugoslaviji, je rekel Crvenkovski na konferenci centralnega komiteja Zveze komunistov Makedonije. Nekateri krogi v Bolgariji menijo, da je Jugoslavija v težavni politični krizi, pa pristavljajo svoj lonček.

Crvenkovski je tudi opozoril na bolgarsko politiko v Pirinski Makedoniji (ki je v Bolgariji), ki zadnja leta povečuje raznarodovalni pritisk in odreka tamkajšnjemu makedonskemu prebivalstvu vse narodnostne pravice. Za Makedonce je to vprašanje, ki ima velik nacionalni pomen in ki je bistveno za odnose z Bolgarijo. Protimakedonska politika v Pirinski Makedoniji in najnovejši val velikobolgarskega šovinizma, oživljanje sanstefanskih ambicij in oze-

meljskih pretenzij, je rekel Krste Crvenkovski, so vznemirljivi pojavi, ki jih ni mogoče prezreti.

Sanstefanska Bolgarija predvideva Veliko Bolgarijo, v kateri bi bile tudi jugoslovanska Makedonija, grška Makedonija, Trakija (v Grčiji), del vzhodne Srbije, kjer živi bolgarska narodna manjšina, in majhen del Albanije.

(Značilno je, da so v sedanjo bolgarsko kampanjo vključeni tudi državni in partijski voditelji. Možnosti sta dve: bodisi, da je to nameren pritisk, ker se jugoslovanski komunisti nočejo udeležiti mednarodnega komunističnega posvetovanja v Budimpešti koncem februarja, bodisi da je nacionalizem edino, za kar se lahko še oprime bolgarska komunistična partija, potem ko je vse drugo odpovedalo - enako kot v Jugoslaviji.)

GOSPODARSTVO: Jugoslovanski veleposlanik v Ameriki Bogdan Crnobrnja je vodil obširne razgovore s predstavniki ameriških bank o možnostih razširitve poslovnih odnosov med jugoslovanskimi in ameriški podjetji glede angažiranja ameriškega kapitala pri načrtih zainteresiranih jugoslovanskih podjetij, jugoslovanskega izvoza na ameriško tržišče in razvoja turističnega gospodarstva v Jugoslaviji. Walter Reston, predsednik banke "First National Bank", Charle Bliss, predsednik banke "Bank of New York City", in Rockefeller so pokazali "polno pripravljenost", je izjavil uradni jugoslovanski predstavnik. Sedaj je treba določiti podrobnosti kdaj, kako in kje bi Amerikanci vložili kapital. Na osnovi tako preciziranih načrtov bi omenjene banke pomagale jugoslovanskim podjetjem pri povezovanju z ameriški partnerji.

Poročilo sveta za kmetijstvo o napovedih porasta kmetijske proizvodnje do leta 1970 na družbenih in zasebnih površinah je sprožilo žolčno razpravo na zasedanju občinske skupščine v Gornji Radgoni. Odborniki s podeželja so smatrali, da so številke v planu nerealne. Poročilo navede, da se bo kmetijska proizvodnja povečala do l. 1970 v kmetijskih organizacijah za 54%, v zasebni proizvodnji pa le za 20%. Odborniki trdijo, da predstavlja to namereno podcenjevanje kmetov, ki da dosegajo znatno boljše rezultate, kot pa jih prikazujejo v uradnih poročilih in statistikah.

RAZNO: Za novega predsednika Zveze sindikatov Slovenije je bil izvoljen Tone Kropušek, član izvršnega komiteja CK Zveze komunistov Slovenije. S tem je zagotovljena enotnost akcije ZK in sindikalnega vodstva.

V Beogradu se je vršil osmi kongres Zveze mladine Jugoslavije, katerega se je udeležilo tudi 46 tujih delegacij. Vodja sovjetske delegacije Torsujev, tajnik Komsomola, je v svojem pozdravnem govoru poudaril, da imata obe organizaciji - Komsomol in Zveza mladine Jugoslavije - isti cilj: vzgojiti mladino v komunističnem duhu in boriti se proti imperializmu.

Trije slovenski alpinisti so se povzpeli na vrh Triglava čez Čopov steber; prvi vzpon po tej poti pozimi. - I.S.

HOTEL BLED

RIM ITALIJA

VIA S. CROCE IN GERUSALEMME 40
ROMA
(Telefon 777-102)

Lastnik: VINKO A. LEVSTIK

HOTEL BLED
Roma - Via S. Croce in Gerusalemme 40
Tel. 777-102

HOTEL DANIELA
Roma - Via L. Luzzatti 31
Tel. 750-587

- OBIŠČITE NAS -

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENfield 5097
Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.I.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija: 1.10.0	Finska: 13.-	Nemčija: 16.-
Argentina: 650.- (1300.-)	Francija: 15.-	Švedska: 20.-
Avstralija: \$A 4 (\$A 7)	Italija: 2500.-	Urugvaj 60.- (120.-)
Avstrija: 50.-	J. Afrika 4.- (R 7)	U.S.A.: 5.00 (\$ 8.50)
	Kanada: 5.00 (\$ 8.50)	

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata
Buenos Aires z okolico: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada